

проблеми сучасної середньої та вищої освіти в Україні // Житомир: Житомирський держ. пед. ун-т, 2000. – С. 49-51.

7. Антонова О.С. Система роботи з обдарованими учнями у закладах нового типу// Науково-методична співпраця в системі університет – середній та вищий навчальний заклад. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2004. – С. 54-63.
8. Мільто Л. О. Формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя в процесі професійної педагогічної підготовки: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Центральный ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. — К., 2001. — 20 с

Гліна О.В

*викладач кафедри соціальної педагогіки
і педагогічної майстерності*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ОРГАНІЗАТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах відродження національної системи освіти, реалізації Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, модернізації вищої освіти України відповідно до положень Болонської декларації особливого значення набувають проблеми професійної підготовки майбутнього педагога. Одним із основних шляхів реформування освіти є підготовка нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професійного й загальнокультурного рівня.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що у вітчизняній педагогічній науці проблеми організаторської діяльності і формування необхідних для неї вмінь довгий час окремо не розглядалися. Питання організаторських здібностей були в полі зору вчених, які досліджували проблеми підготовки вожатих (Є.А.Аркін, О.С.Залужний, А.С.Макаренко). Були визначені основні вимоги до організатора (О.Г.Ковальов, В.М.Мясищев), порушена проблема формування організаторських здібностей школярів (С.В.Кондратьєва, І.С.Мангутов і Л.І.Уманський).

Розв'язуючи проблему педагогічних здібностей, звертали увагу на організаторські здібності і вміння Ф.М.Гоноболін, Н.В.Кузьміна, М.Д.Левітов. Питання формування організаторських умінь у процесі професійної підготовки вчителів досліджував Б.Д.Красовський, не розглядаючи окремо розробку технології формування й розвитку цих умінь.

Теоретико-методологічні аспекти професійно-педагогічної підготовки вчителів окреслені в працях О.А.Абдуліної, А.М.Алексюка, В.І.Бондаря, І.А.Зязюна, Н.В.Кузьміної, О.Г.Мороза, В.А.Семіченко, Л.О.Хомич, М.І.Шкіля, О.І.Щербакова, М.Д.Ярмаченка та ін.

Проблема формування педагогічних умінь учителя висвітлена у працях Ю.П.Азарова, Є.П.Белозерцева, С.С.Вітвицької, О.А.Дубасенюк, С.Б.Єлканова, А.В.Іванченка, А.Й.Капської, А.М.Москаленко, Л.Ф.Спіріна, І.Є.Синиці та ін.

Водночас здійснений аналіз засвідчив, що, визначаючи функціональний зміст педагогічної діяльності, більшість дослідників виділяє організаторську діяльність як її важливу складову. Проте уміння, необхідні для організаторської педагогічної діяльності, включаються в широке коло професійних умінь, пов'язаних із поняттями „педагогічна майстерність”, „педагогічна техніка” й іншими. Отже, в педагогічній науці накопичено певний досвід дослідження організаторської роботи, але сам процес підготовки педагога до організаторської діяльності вивчено недостатньо.

Проведене нами дослідження рівня сформованості вмінь, необхідних для організаторської педагогічної діяльності, серед молодих учителів-випускників вищих педагогічних навчальних закладів показало недостатній рівень їх розвитку.

Результатом вивчення досліджуваної проблеми в історико-педагогічному контексті стало виявлення таких типів суб'єкт-об'єктних відносин у процесі організаторської діяльності вчителя: відносини відтворення, виконання й покори, виконання з елементами творчої діяльності, відносини творчої взаємодії (перехід від суб'єкт-об'єктних відносин до суб'єкт-суб'єктних). На основі аналізу підходів до вивчення й формування умінь, необхідних учителю для успішної організаторської педагогічної діяльності, в історії педагогічної думки виділено такі періоди:

I період – 20–30-ті роки ХХ ст. – період дослідження організаторської діяльності в контексті розгляду проблеми лідерства у колективі;

II період – 40-ві – 50-ті роки ХХ ст. – частковий відхід від вивчення даної проблеми; розгляд її з позиції виховання особистості в колективі й через колектив; домінування соціоцентричної парадигми;

III період – 60–80-ті роки ХХ ст. – цілеспрямоване вивчення проблем організаторської діяльності, розвиток відповідних умінь

колективістського спрямування на основі методики колективних творчих справ.

IV період – з 90-х років ХХ ст. до сьогодні – перехід до творчої взаємодії у навчально-виховному процесі на основі особистісно зорієнтованого підходу; розгляд організаторської діяльності в контексті соціальної психології, психології управління, менеджменту.

Аналіз сучасної психолого-педагогічної літератури дозволив виділити положення, що характеризують уміння, необхідні для організаторської педагогічної діяльності, а саме:

- в основі цих умінь лежать знання й творчий підхід вчителя до роботи;
- професійні вміння формуються на основі діяльнісного підходу;
- вони становлять складне утворення, динамічну систему дій, об'єднаних загальною метою;
- всі дії, пов'язані з педагогічною організаторською діяльністю, повинні бути підпорядковані її завданням і виконуватися в чіткій логічній послідовності з урахуванням конкретної педагогічної ситуації.

Отже, вміння, необхідні для організаторської педагогічної діяльності, є динамічною системою усвідомлених дій педагога, спрямованою на організацію діяльності інших, яка ґрунтується на специфічних властивостях особистості й необхідних для цього знаннях.

Формування зазначених умінь майбутніх учителів можливе у процесі моделювання організаторської педагогічної діяльності під час вивчення педагогіки. При цьому під моделюванням організаторської діяльності розуміємо таку систему дій (модель), у якій реальні об'єкти замінюються прототипами, а відносини між учасниками діяльності створені спеціально, під керівництвом педагога. Ці дії є виокремленими фрагментами організаторської діяльності вчителя і відображають її не всебічно і цілісно, а тільки в певних якостях і відношеннях.

Ефективне впровадження системи навчальних завдань, які моделюють організаторську діяльність, можливе за умови застосування активних форм і методів навчання, а саме: педагогічних задач, рольових і ділових ігор, мікрорікладання тощо. Складність і багатогранність проблеми, теоретична нерозробленість багатьох її аспектів доводять важливість подальших спеціальних досліджень.